

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

<https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-016>

УДК 159.922-054.73

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН І ПОТРЕБИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ: ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ

Боднар І.Р.^{AED}, Павлова Ю.А.^{AD}, Софінський Р.Б.^{BCD}

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Боднар Іванна Романівна

Bodnar Ivanna

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського м.Львів, вул. Костюшка, 11, 79007, Україна

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi 11 Kostyushka St., Lviv, 79007, Ukraine

e-mail ivannabodnar@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7083-6271>

Павлова Юлія Олександрівна

Pavlova Yuliia

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського м.Львів, вул. Костюшка, 11, 79007, Україна

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi 11 Kostyushka St., Lviv, 79007, Ukraine

e-mail pavlova.j.o@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8111-4469>

Софінський Роман Богданович

Sofinskyi Roman

Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського м.Львів, вул. Костюшка, 11, 79007, Україна

Lviv State University of Physical Culture named after Ivan Boberskyi 11 Kostyushka St., Lviv, 79007, Ukraine

e-mail SofinskiiRoman@ukr.net

<https://orcid.org/0009-0000-8579-5356>

Внесок авторів: А – дизайн дослідження; В – збір даних; С – статистичний аналіз; D – підготовка рукопису; Е – збір коштів.

Authors' Contribution: A – Study design; B – Data collection; C – Statistical analysis; D – Manuscript Preparation; E – Funds Collection

Анотація

Вступ. Вивчення психоемоційного стану та потреб ВПО є необхідним для розробки ефективних моделей підтримки, що враховують комплексність проблеми та багатовимірність викликів інтеграції у сучасних умовах. **Мета** – визначити особливості психоемоційного стану та актуальні потреби внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни, а також окреслити основні виклики їх інтеграції та обґрунтувати напрями комплексної підтримки. **Матеріали і методи дослідження.** Дослідження виконано на базі онлайн-опитування внутрішньо переміщених осіб (ВПО) з різних регіонів України. Вибірка становила 459 осіб (93,9% – жінок), які перебувають у статусі ВПО не менше трьох місяців. **Результати.** Переважна більшість респондентів (93%) зазнає різного ступеня психологічного напруження, а понад чверть – проявляють симптоми емоційного виснаження або депресивного стану. Суб'єктивне відчуття безпеки у більшості ВПО залиша-

ється низьким: лише третина почувається у безпеці, тоді як понад 23% оцінюють свій стан як критично небезпечний. Процес інтеграції ВПО в нові громади триває, але ще не завершений: лише 44,5% відчують себе повністю інтегрованими. Водночас, майже половина респондентів повідомляє про часткову інтеграцію. Наявність емоційного зв'язку з попереднім місцем проживання та високий рівень невизначеності в планах на майбутнє (понад 30% не визначилися) потребують гнучкої державної політики, яка поєднує підтримку як для інтеграції, так і для можливого повернення. Ключовими потребами ВПО залишаються житло та фінансова підтримка (по 73,3%), соціальна підтримка (49,6%), компенсація втраченого майна (45,4%), працевлаштування, медична й психологічна допомога. **Висновок.** Для забезпечення гідного життя ВПО в умовах війни необхідна цілісна державна та міжсекторальна стратегія, спрямована на задоволення базових, психологічних і соціальних потреб переселенців, розвиток фізичної культури і спорту як засобу підтримки фізичного та психічного здоров'я, а також на довгострокову інтеграцію або сприяння поверненню.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, психоемоційний стан, потреби, фізична активність, фізичне виховання, спорт, інтеграція, підтримка

PSYCHOEMOTIONAL STATE AND NEEDS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS: CHALLENGES OF INTEGRATION AND DIRECTIONS OF SUPPORT

Annotation

Introduction. The study of the psychoemotional state and needs of internally displaced persons (IDPs) is essential for developing effective support models that take into account the complexity of the issue and the multidimensionality of integration challenges in modern conditions. **Purpose** – to determine the peculiarities of the psychoemotional state and current needs of IDPs in Ukraine under wartime conditions, as well as to outline the main challenges of their integration and substantiate the directions of comprehensive support. **Methods and organization of the research.** The study was conducted based on an online survey of IDPs from various regions of Ukraine. The sample included 459 individuals (93,9% women) who had been in IDP status for at least three months. **Results.** The vast majority of respondents (93%) experience varying degrees of psychological tension, and more than a quarter show symptoms of emotional exhaustion or depressive state. The subjective feeling of safety among most IDPs remains low: only one-third feel safe, while more than 23% assess their situation as critically unsafe. The process of IDPs' integration into new communities is ongoing but incomplete: only 44,5% feel fully integrated, while almost half report partial integration. The presence of emotional ties to their previous place of residence and a high level of uncertainty about future plans (more than 30% undecided) call for a flexible state policy that combines support both for integration and for possible return. The key needs of IDPs remain housing and financial assistance (73.3% each), social support (49,6%), compensation for lost property (45,4%), employment, as well as medical and psychological care. **Conclusion.** To ensure a decent life for IDPs under wartime conditions, a comprehensive state and cross-sectoral strategy is needed, aimed at meeting the basic, psychological, and social needs of displaced persons, promoting the development of physical culture and sports as a means of supporting physical and mental health, as well as fostering long-term integration or facilitating return.

Keywords: internally displaced persons, psychoemotional state, needs, physical activity, physical education, sport, integration, support.

Вступ. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України призвела до масштабних внутрішніх переміщень населення, сформувавши одну з найбільших криз внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у Європі за останні десятиліття [1, 2, 3]. За даними Міжнародної організації з міграції, станом на кінець 2023 року в Україні налічувалося понад 3,6 млн ВПО, що створює значний соціально-економічний та психологічний тиск

як на постраждалих, так і на приймаючі громади [3, 4].

Дослідження свідчать, що психоемоційний стан ВПО визначається комбінацією стресових факторів війни, втрати житла та майна, розриву соціальних зв'язків, невизначеності майбутнього і труднощів інтеграції у нові громади [5, 6, 7]. Серед основних викликів відзначаються висока поширеність симптомів посттравматичного стресового розладу, тривожності, депресії та знижен-

ня рівня психологічної стійкості [6, 7, 8, 9]. Психологічні дослідження підкреслюють, що тривалий вплив стресових чинників без належної підтримки може поглиблювати соціальну ізоляцію та перешкоджати адаптації [8, 10, 11].

Потреби ВПО охоплюють як матеріальні, так і нематеріальні ресурси. За результатами опитувань, ключовими залишаються забезпечення житлом (73,3%), фінансовою підтримкою (73,3%), соціальними послугами (49,6%),

компенсацією втраченого майна (45,4%), працевлаштуванням, а також доступом до медичної та психологічної допомоги [3, 12, 13]. Реалізація комплексної допомоги, що поєднує гуманітарні, медичні, психосоціальні та інтеграційні заходи, визнається критично важливою як на етапі невідкладного реагування, так і в довгостроковій перспективі [14, 15, 16].

Водночас, інтеграційні стратегії повинні враховувати амбівалентні наміри ВПО: частина з них планує залишитися у місцях тимчасового проживання, тоді як інші прагнуть повернутися до своїх домів, щойно це стане можливим [1, 17, 18, 19, 20]. Ця дихотомія потребує гнучкої державної політики та локальних підходів, які одночасно підтримують як інтеграцію, так і можливість безпечного повернення [2, 17, 21].

Таким чином, вивчення психоемоційного стану та потреб ВПО є необхідним для розробки ефективних моделей підтримки, що враховують комплексність проблеми та багатовимірність викликів інтеграції у сучасних умовах. Фізичне виховання і спорт є важливими чинниками збереження та відновлення психоемоційного стану внутрішньо переміщених осіб, сприяючи зміцненню здоров'я, підвищенню стресостійкості та інтеграції у нове соціальне середовище.

Гіпотеза. Передбачається, що цілеспрямоване вивчення психоемоційного стану та потреб внутрішньо переміщених осіб дозволить виявити ключові чинники, які впливають на їхнє здоров'я, стресостійкість та успішність інтеграції, а включення фізичного виховання і спорту до програм підтримки сприятиме ефективному відновленню психоемоційного благополуччя та соціальній адаптації у сучасних умовах.

Мета – визначити особливості психоемоційного стану та актуальні потреби внутрішньо переміщених осіб в Україні в умовах війни, а також окреслити основні

виклики їх інтеграції та обґрунтувати напрями комплексної підтримки.

Матеріали і методи дослідження

Організація. Дослідження виконано у 2024 році на базі онлайн-опитування внутрішньо переміщених осіб з різних регіонів України.

Учасники. Вибірка становила 459 осіб віком від 18 до 82 років ($39,57 \pm 6,65$ років), які перебувають у статусі ВПО не менше трьох місяців.

Дослідження проведене відповідно до Гельсінської декларації; усі учасники надали інформовану згоду на участь, збереження та обробку анонімних даних. Опитування проводилось анонімно з використанням захищених платформ для збору соціологічних даних.

Методи дослідження: соціологічні (анкетування); психометричні, статистичні (описова статистика,%). Для збору даних використано авторську анкету, що включала: блок оцінки психоемоційного стану; блок виявлення ключових потреб; питання щодо планів на майбутнє.

Статистичний аналіз. Аналізували кількість (%) осіб, які вибрали варіант відповіді.

Результати. Аналіз даних щодо психологічного стану ВПО (рис.1) виявляє тривожну картину емоційного благополуччя. Лише 7,0% респондентів повідомили, що почувалися добре, що свід-

чить про низький рівень загального психологічного комфорту серед переселенців.

Переважна більшість учасників опитування (93%) виявляли ознаки психологічного напруження різного ступеня. Зокрема, 41,0% зазначили, що епізодично відчували тривожність або стрес, що можна розглядати як реакцію на складну адаптацію до нових умов життя. Разом із тим, 25,8% перебували у стані постійного стресу й тривоги, що є індикатором хронічного психоемоційного виснаження й може мати довготривалі наслідки для психічного здоров'я.

Особливо тривожним є той факт, що 26,2% респондентів відчували емоційне виснаження або депресивний стан, що може свідчити про наявність серйозних психологічних порушень, зокрема депресивних розладів або професійного вигорання, особливо в контексті догляду за дітьми, літніми людьми чи хворими.

Загалом, результати опитування вказують на гостру потребу в системній психологічній підтримці переселенців, включно з доступом до психотерапевтичних послуг, кризового консультування, груп взаємопідтримки, а також профілактичних програм, спрямованих на відновлення емоційного ресурсу.

Дані опитування щодо суб'єктивного відчуття безпеки на новому місці проживання (рис.2) серед внутрішньо переміщених осіб вказують на переважання

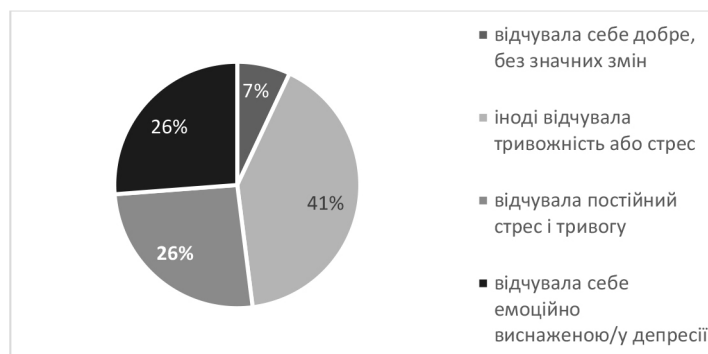

Рис.1. Психологічний стан внутрішньо переміщених осіб після переміщення

почуття нестабільності та тривоги. Лише 10,5% респондентів повідомили, що повністю почувуються себе у безпеці, а ще 22,2% – що загалом почувуються у безпеці, що разом становить лише третину (32,7%) опитаних із позитивним сприйняттям безпекової ситуації.

Найбільша частка учасників (43,6%) оцінила своє відчуття безпеки як «середнє», що свідчить про амбівалентне ставлення, невизначеність і збереження внутрішньої напруги, навіть поза зоною бойових дій. Водночас 23,7% респондентів оцінили рівень своєї безпеки на нижчі бали: 11,5% – на 2 бали, а 12,2% – на 1 бал із 5, що є тривожним індикатором високого рівня психологічного дискомфорту, почуття вразливості й відсутності внутрішньої впевненості.

Результати опитування свідчать, що процес соціальної інтеграції внутрішньо переміщених осіб загалом триває, однак ще не є завершеним для більшості. Лише 44% респондентів відчують себе повністю інтегрованими в нову громаду, що вказує на

позитивну динаміку адаптації та прийняття з боку приймаючого середовища (рис. 3).

Водночас 49% зазначили, що відчують себе інтегрованими лише частково, що може свідчити про наявність бар'єрів — як соціально-культурних, так і економічних чи психологічних. Ці дані підкреслюють необхідність подальших зусиль з боку місцевих громад, органів влади та громадських організацій для створення інклюзивного, відкритого середовища, яке сприятиме повноцінному включенню переселенців у соціальне, культурне та економічне життя громади.

Результати опитування (рис.4) демонструють розмаїття намірів щодо подальшого місця проживання серед внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, 47% респондентів планують залишитися у нинішньому місці проживання, що може свідчити про часткову стабілізацію умов, формування нових соціальних зв'язків та готовність до довготривалої інтеграції в приймаючу громаду.

Водночас 31% не визначилися з остаточним рішенням і розгля-

дають різні варіанти, що вказує на високий рівень невизначеності та залежність майбутніх дій від зовнішніх чинників – передусім, безпекових, економічних і житлових.

Повернення до попереднього місця проживання після покращення безпекової ситуації планують 21% опитаних, що свідчить про наявність емоційного зв'язку з рідною територією та бажання відновити втрачене. Такий розподіл відповідей підкреслює важливість формування гнучкої державної політики, яка одночасно сприяла б інтеграції ВПО в нових громадах і підтримувала тих, хто прагне повернутися додому в майбутньому.

Аналіз відповідей респондентів щодо актуальних потреб (рис.5) дозволяє окреслити пріоритети допомоги для внутрішньо переміщених осіб у нинішніх умовах. Найважливішими видами підтримки опитані вважають доступ до житла та фінансову допомогу – по 73,3% відповідей. Це свідчить про критичну потребу в стабільному проживанні та базовому економічному забезпеченні, що є фундаментом для подальшої адаптації.

На третьому місці – соціальна підтримка (49,6%), яка охоплює як інституційну допомогу, так і участь у громадському житті та відчуття прийняття в новій спільноті. Повернення втраченого майна або компенсація важливі для 45,4% респондентів, що засвідчує глибину матеріальних втрат і прагнення до відновлення справедливості.

Серед інших пріоритетів – працевлаштування (36,3%), яке має важливе значення як джерело доходу та засіб соціальної інтеграції, медична допомога (35,8%) і психологічна підтримка (34,4%), що вказує на усвідомлення необхідності відновлення як фізичного, так і ментального здоров'я.

Таким чином, допомога ВПО має бути комплексною, поєднуючи матеріальне забезпечення, доступ до послуг охорони здоров'я,

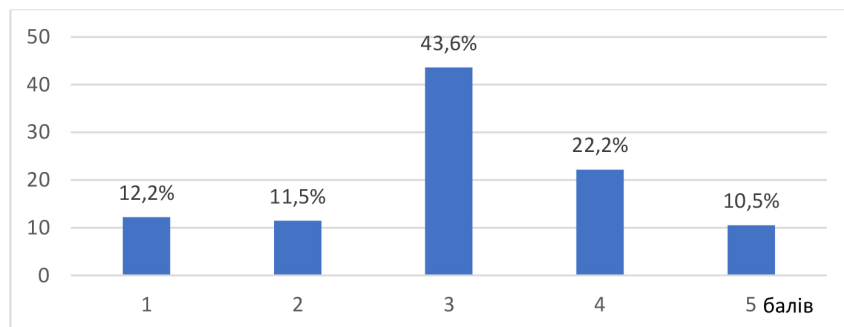

Рис. 2. Суб'єктивне відчуття безпеки на новому місці проживання

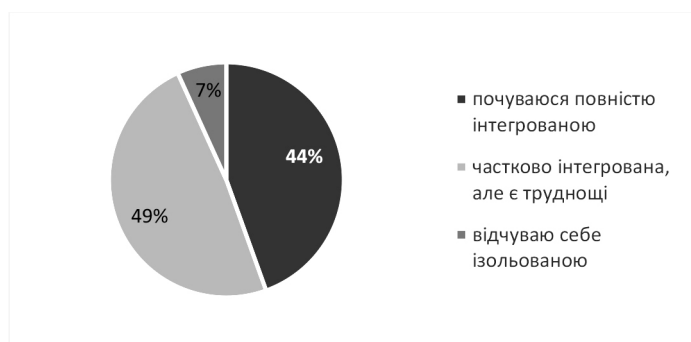

Рис. 3. Відчуття інтегрованості внутрішньо переміщених осіб

психосоціальний супровід та створення умов для гідного життя в новому середовищі.

Загалом ці результати підкреслюють, що гарантування фізичної безпеки недостатнє без відновлення суб'єктивного почуття захищеності, що потребує комплексного підходу – включно з інформаційною стабільністю, соціальною підтримкою та психологічною реабілітацією.

Дискусія

Перший важливий науковий результат цього дослідження стосується надзвичайно низького рівня *емоційного благополуччя* внутрішньо переміщених осіб: лише 7% респондентів повідомили, що почуваються добре, тоді як 93% демонструють ознаки психологічного напруження. Ці дані підтверджують широкі дослідницькі результати: у репрезентативному дослідженні Xu et al. серед 801 українця в перші місяці після

вторгнення близько 52,7% мали ознаки психологічного дистресу, 54,1% – тривожності, 46,8% – депресії [9]. Аналогічно, науковці [6, 22] повідомили, що 81% українських ВПО, які зверталися по онлайн-допомогу, мали ризик депресії, а 57% – серйозний психологічний дистрес. Це узгоджується з високими показниками стресу серед сирійських біженців і українських переселенців, описаних в систематичних оглядах.

Закордонні дослідження також підтверджують цей тренд: наприклад, у дослідженні [23] серед сирійських біженців в Туреччині було виявлено, що понад 80% учасників мають симптоми посттравматичного стресового розладу (ПТСР) або тривожності. Таким чином, проблема психоемоційного виснаження є типовою для вимушено переміщених осіб у різних країнах, але її масштаб в Україні потребує невідкладного втручання.

Згідно з нашими даними, *емоційне виснаження або депресивний стан* притаманний для 26,2% ВПО. Подібну структуру емоційних реакцій відзначено в дослідженнях військового та післявоєнного стресу. Наприклад, за даними дослідження [7], найпоширенішими симптомами серед внутрішньо переміщених осіб були депресивність, тривожність та дратівливість.

Згідно з метааналізом шведських і німецьких вчених, у біженців і ВПО гнів є типовою реакцією на втрату контролю та несправедливість, і часто співіснує з симптомами ПТСР [10]. Також наукові джерела [24] зазначають, що апатія часто спостерігається в осіб із хронічною тривогою та вторинною травматизацією, зокрема в умовах довготривалого переміщення. Подібні дані спостерігались і серед внутрішньо переміщених осіб у Колумбії, де за результа-

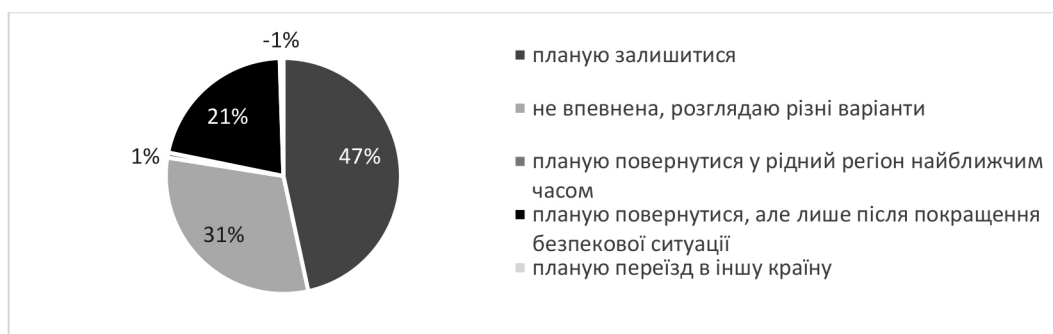

Рис. 4. Наміри щодо подальшого місця проживання

Рис. 5. Потреби внутрішньо переміщених осіб у нинішніх умовах

тами дослідження [25] симптоми депресії виявлялися у 27-30% учасників. Це свідчить про те, що емоційне виснаження є універсальною реакцією на тривалу травматизацію, втрату стабільності й соціальних зв'язків. Психологічна модель адаптації в умовах катастрофи (Disaster Adaptation Model) підкреслює, що реакції типу апатії можуть бути не лише ознакою дистресу, а й формою психологічного «замороження» або «завмирання» в умовах перманентної небезпеки [11]. Це пояснює підвищений рівень апатії навіть у дітей, які не були безпосередньо в зоні бойових дій.

Суб'єктивне відчуття небезпеки. Наші дані свідчать, що дві третини ВПО не почувуються в безпеці на новому місці (лише 32,7% почувуються у безпеці). UNDP-опитування мешканців Києва показало, що лише 11% вважають свій стан стабільним, а 38% – тривожаться про майбутнє [16]. Анархічність серед психологічних наслідків описана науковцями [5], які підкреслюють, що навіть ті, хто перебуває поза зоною бойових дій, можуть відчувати значну внутрішню тривогу та недовіру. У міжнародному досвіді, зокрема в дослідженні [8], наголошується, що відчуття безпеки формується не лише умовами довкілля, але й особистісною історією травм, зруйнованими соціальними зв'язками та втратою довіри.

Необхідність психотерапевтичної підтримки. Автори систематичного огляду [26] підкреслюють, що соціальні зв'язки, підтримка громади, активні стратегії самозахисту є ключовими чинниками адаптації та стійкості. UNDP-ініційовані програми надають психологічну підтримку онлайн та в регіонах, що особливо важливо для ВПО в зонах із постійною загрозою [16]. Khailenko & Vascon [6] вказують, що стратегії уникання (avoidant coping) послаблюють психологічну стій-

кість і підсилюють симптоми тривожності, що підкреслює доцільність адаптивних втручань.

Таким чином, аналіз даних показує, що існує потреба у психологічній підтримці та психотерапевтичному супроводі ВПО в Україні. У Європейському контексті рекомендації WHO підкреслюють необхідність інтегрувати психосоціальні послуги в гуманітарні системи допомоги, як це було реалізовано в Греції та Лівані [14]. Таким чином, міждисциплінарний підхід, що поєднує психологічну, соціальну, медичну підтримку та програми з фізичної культури і спорту, є ключовим у відновленні емоційного ресурсу та фізичного потенціалу ВПО, сприяючи їхньому загальному здоров'ю та успішній інтеграції в нові громади.

Другим важливим науковим результатом є дані про ступінь інтегрованості ВПО в нові громади. Лише 44% респондентів почувуються повністю інтегрованими, тоді як 49% – лише частково. Подібну тенденцію фіксують інші дослідження: науковці [21] відзначають, що середній рівень соціальної інтеграції ВПО оцінюється у 3,0–3,2 бала з 6, тоді як активність у культурних ініціативах є вищою (3,6–3,7), що узгоджується з нашими даними про часткову, але активну інтеграцію. Досвід, описаний Reuters, демонструє ефективність поступової інтеграції українських підлітків у Польщі через спорт і творчі проекти, водночас підкреслюючи, що багато з них залишають відкритими питання повернення чи остаточного залишення [27]. Фізична культура і спорт, завдяки створенню простору для спільних активностей, командної взаємодії та досягнення спільних цілей, можуть відігравати важливу роль у подоланні соціальної ізоляції та формуванні відчуття належності до громади. Бар'єри інтеграції часто зумовлені як соціально-економічними чинниками, так і відсутністю відчуття спільноти та ідентичності [15], що підтвер-

джує потребу у програмах, орієнтованих на підвищення соціальної згуртованості.

Наші результати також свідчать про високий рівень невизначеності планів на майбутнє серед ВПО. Лише 47% опитаних планують залишитися у новому місці проживання, 21% – прагнуть повернутися додому, тоді як понад 30% не визначилися. Подібні пропорції наводяться у літературі: за даними [2], близько 49% ВПО розглядають постійне проживання на новому місці, близько 20% планують повернення після стабілізації умов. Опитування UNHCR (липень 2023) в Україні показало, що 82% ВПО мають намір або надію повернутися додому, з них 15% – упродовж найближчих трьох місяців, тоді як близько 3% категорично проти повернення чи не планують залишатися [1].

Рішення про повернення чи залишення значною мірою залежать від безпекової ситуації, доступу до житла та стабільного доходу [29]. Це пояснює, чому більшість респондентів зберігають емоційний зв'язок із попереднім місцем проживання, а певна частка залишається в стані невизначеності [19]. Згідно зі звітом Migration Policy Institute Europe (грудень 2024), 15% біженців та ВПО мають чіткі плани повернутися невдовзі, 91% сподіваються повернутися в майбутньому, а близько 9% залишаються невизначеними [17], що узгоджується з нашими даними про понад 30% невизначених.

Подібні показники зафіксовані й у звітах УВКПЛ ООН (квітень–травень 2023), де 67% ВПО сподіваються повернутися, 15% планують повернення упродовж трьох місяців, а близько 12-15% не визначилися або не сподіваються повернутися [2, 18-20]. Моніторинг МОМ (раунд 7, травень–березень 2024) засвідчив, що 27% ВПО мають намір залишитися, 36% планують або сподіваються повернутися, тоді як 33% не визначилися [2, 18-20], що додатко-

во підтверджує виявлений нами високий рівень невизначеності. У цьому контексті варто враховувати потенціал фізичної культури і спорту як інструменту не лише підтримки фізичного та психічного здоров'я, а й соціальної адаптації, формування нових зв'язків та відчуття стабільності у громадах, що може зменшувати невизначеність та підвищувати готовність до інтеграції.

Аналіз і порівняння наших даних з результатами інших досліджень підтверджують такі тенденції: лівова частка ВПО відчуває емоційний зв'язок з попереднім житлом і рідними місцями, тому бажання повернення зберігається; наявна значна частка невизначених у планах, що підкреслює потребу політичної гнучкості; існує чіткий сегмент тих, хто вже адаптувався та прагне залишитися на новому місці.

Водночас, науковці звертають увагу, що бажання залишитися або повернутися тісно пов'язане з довірою до державних інституцій, економічною ситуацією, наявністю житла та доступом до соціальних послуг [17]. Тому дійсно важливо розробляти гнучку державну політику, що поєднує підтримку інтеграції для тих, хто планує залишитися, і підтримку повернення, коли настане безпека, доповнюючи її розвитком програм з фізичної культури і спорту як інструменту соціальної згуртованості, психоемоційної стабілізації та зміцнення фізичного здоров'я ВПО.

Наші дані свідчать, що серед ключових потреб ВПО домінують базові умови життя – доступне житло та фінансова підтримка (по 73,3%), соціальна допомога (49,6%) і компенсація втраченого майна (45,4%), водночас значну роль у стабілізації та інтеграції можуть відігравати психологічна (34,4%) і медична допомога (35,8%), а також розвиток фізичної культури і спорту як складової соціальної підтримки та зміцнення психофізичного здоров'я. Аналогічно, згідно з даними [29],

ключовими потребами переміщених осіб у Сирії є саме житло, доступ до роботи, медична та психосоціальна допомога. Це підтверджує універсальність потреб переміщених осіб та необхідність багатокомпонентного підходу до допомоги.

Порівняння наших даних з результатами українських досліджень показало численні збіги. Так, аналітичний звіт «Оцінка потреб ВПО у Київській області» (АнтИСоціоКонсалтинг, 2024) виявив, що найактуальнішими потребами були саме: фінансова допомога, забезпечення житлом, соціальні послуги й доступ до медичних послуг. Більшість респондентів відмітили високий рівень незадоволеності третинними потребами, що відповідає нашому розподілу пріоритетів [12]. IOM Displacement-Tracking Matrix (Паунд 15, червень–грудень 2023): близько 80 % ВПО вказували фінансову підтримку як ключову потребу, а потреба в житлі – також в топ-3 найбільш згаданих. Соціальні та медичні послуги зазначалися значною часткою респондентів [3, 4]. Опитування громадських організацій (жовтень 2024): приблизно 45 % ВПО зазначили житло як пріоритет, 36–38 % – доступ до медичних послуг, працевлаштування ускладнювало 43,8 %, а лише 4,4 % вказували потребу в психологічній підтримці (можливо, недооцінена сфера) [30]. NISS експертний коментар (2024) підкреслював, що через тривале переміщення ВПО витрачають власні ресурси, і тому фінансова допомога залишається провідною потребою, в той час як питання житла є «критичною» у 85 % випадків [13]. Отже, попри дещо різні точні відсотки, загальна структура наших результатів (житло й фінансова підтримка – на першому місці; далі – соціальна, медична й психологічна допомога, працевлаштування) дійсно, перебивається з тими висновками, які ґрунтуються на українських даних.

Таким чином, отримані нами результати добре узгоджуються з українським та зарубіжним досвідом і підкреслюють потребу в цілісній державній і міжсекторальній підтримці внутрішньо переміщених осіб – з урахуванням не лише матеріального, а й психосоціального виміру їхнього життя. Комплексна підтримка ВПО має поєднувати забезпечення базових потреб із розвитком фізичної культури і спорту як важливого ресурсу відновлення фізичного та психоемоційного здоров'я, соціальної інтеграції та підвищення якості життя.

Висновки

Результати опитування демонструють складну і тривожну картину психоемоційного стану внутрішньо переміщених осіб в Україні. Переважна більшість респондентів (93%) зазнає різного ступеня психологічного напруження, а понад чверть – проявляють симптоми емоційного виснаження або депресивного стану. Це вказує на критичну потребу у психологічній підтримці, включно з кризовим консультуванням, психотерапією та програмами профілактики вигорання.

Суб'єктивне відчуття безпеки у більшості ВПО залишається низьким: лише третина почувається у безпеці, тоді як понад 23% оцінюють свій стан як критично небезпечний. Це свідчить, що фізичний захист має супроводжуватися створенням емоційно стабільного середовища через доступ до інформації, підтримку, і відновлення довіри до оточення.

Процес інтеграції ВПО в нові громади триває, але ще не завершений: лише 44,5% відчувають себе повністю інтегрованими. Водночас майже половина респондентів повідомляє про часткову інтеграцію, що вимагає подальших зусиль із боку держави, громад і соціальних інституцій у напрямі створення інклюзивного середовища.

Наявність емоційного зв'язку з попереднім місцем проживання та високий рівень невизначеності в планах на майбутнє (понад 30% не визначилися) потребують гнучкої державної політики, яка поєднує підтримку як для інтеграції, так і для можливого повернення.

Ключовими потребами ВПО залишаються житло та фінансова підтримка (по 73,3%), соціальна

підтримка (49,6%), компенсація втраченого майна (45,4%), працевлаштування, медична й психологічна допомога. Це свідчить про необхідність комплексної допомоги, що поєднує матеріальні ресурси, медичні й психосоціальні послуги та умови для гідного життя.

Отже, для забезпечення гідного життя ВПО в умовах війни необхідна цілісна державна та

міжсекторальна стратегія, спрямована на задоволення базових, психологічних і соціальних потреб переселенців, розвиток фізичної культури і спорту як засобу підтримки фізичного та психічного здоров'я, а також на довгострокову інтеграцію або сприяння поверненню.

Автори заявляють, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Література

1. UNHCR. Majority of displaced Ukrainians plan or hope to return home as war hits 500 days mark [Internet]. UNHCR Ukraine; 2023 Jul 10 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.unhcr.org/ua/en/majority-of-displaced-ukrainians-plan-or-hope-to-return-home-as-war-hits-500-days-mark>
2. IOM Ukraine. Ukraine – Otsinka umov dlya povernennya, informational bulletin – Round 7 (May–Mar 2024). Kyiv: IOM; 2024.
3. IOM Ukraine. Ukraine Internal Displacement Report, Round 15 (June–Dec 2023): General Population Survey [Internet]. Kyiv: IOM; 2024 [cited 2025 Aug 5]. Available from: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop_R15_IDP_.pdf
4. IOM Ukraine. Ukraine Internal Displacement Report, Round 15 – Needs Assessment Highlights, June–Dec 2023 [Internet]. Kyiv: IOM; 2024 [cited 2025 Aug 5]. Available from: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop_R15_IDP_ENG-UKR_translation_v3.pdf
5. Rizzi D, Ciuffo G, Landoni M, Mangiagalli M, Iorio C. Psychological and environmental factors influencing resilience among Ukrainian refugees and internally displaced persons: a systematic review of coping strategies and risk and protective factors. *Front Psychol.* 2023;14:1266125. doi:10.3389/fpsyg.2023.1266125
6. Khailenko O, Bacon AM. Resilience, avoidant coping and post traumatic stress symptoms among female Ukrainian refugees and internally displaced people. *Int J Soc Psychiatry.* 2024;70(6):1164-74. doi:10.1177/00207640241256351
7. Muradyan V, Chekhaviy A, Karbivnychyi A, Dushak O, Kalashnikova A, Yeshchenko O, et al. Mental health consequences of war-related displacement in Ukraine: findings from the Ukrainian Longitudinal Cohort on Mental Health (ULCMH). *Psychiatry Res.* 2023;325:115219. doi:10.1016/j.psychres.2023.115219
8. Silove D, Ventevogel P, Rees S. The contemporary refugee crisis: an overview of mental health

References

1. UNHCR. Majority of displaced Ukrainians plan or hope to return home as war hits 500 days mark [Internet]. UNHCR Ukraine; 2023 Jul 10 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.unhcr.org/ua/en/majority-of-displaced-ukrainians-plan-or-hope-to-return-home-as-war-hits-500-days-mark>
2. IOM Ukraine. Ukraine – Otsinka umov dlya povernennya, informational bulletin – Round 7 (May–Mar 2024). Kyiv: IOM; 2024.
3. IOM Ukraine. Ukraine Internal Displacement Report, Round 15 (June–Dec 2023): General Population Survey [Internet]. Kyiv: IOM; 2024 [cited 2025 Aug 5]. Available from: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop_R15_IDP_.pdf
4. IOM Ukraine. Ukraine Internal Displacement Report, Round 15 – Needs Assessment Highlights, June–Dec 2023 [Internet]. Kyiv: IOM; 2024 [cited 2025 Aug 5]. Available from: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/IOM_Gen%20Pop_R15_IDP_ENG-UKR_translation_v3.pdf
5. Rizzi D, Ciuffo G, Landoni M, Mangiagalli M, Iorio C. Psychological and environmental factors influencing resilience among Ukrainian refugees and internally displaced persons: a systematic review of coping strategies and risk and protective factors. *Front Psychol.* 2023;14:1266125. doi:10.3389/fpsyg.2023.1266125
6. Khailenko O, Bacon AM. Resilience, avoidant coping and post traumatic stress symptoms among female Ukrainian refugees and internally displaced people. *Int J Soc Psychiatry.* 2024;70(6):1164-74. doi:10.1177/00207640241256351
7. Muradyan V, Chekhaviy A, Karbivnychyi A, Dushak O, Kalashnikova A, Yeshchenko O, et al. Mental health consequences of war-related displacement in Ukraine: findings from the Ukrainian Longitudinal Cohort on Mental Health (ULCMH). *Psychiatry Res.* 2023;325:115219. doi:10.1016/j.psychres.2023.115219

- challenges. *World Psychiatry*. 2017;16(2):130-9. doi:10.1002/wps.20438
9. Xu W, Pavlova I, Chen X, Petrytsa P, Graf Vlachy L, Zhang SX. Mental health symptoms and coping strategies among Ukrainians during the Russia Ukraine war in March 2022. *Int J Soc Psychiatry*. 2023;69(4):957-66. doi:10.1177/00207640221145479
10. Bogic M, Njoku A, Priebe S. Long-term mental health of war-refugees: a systematic literature review. *BMC Int Health Hum Rights*. 2015;15:29. doi:10.1186/s12914-015-0064-9
11. Norris FH, Stevens SP, Pfefferbaum B, Wyche KF, Pfefferbaum RL. Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *Am J Community Psychol*. 2008;41(1-2):127-50. doi:10.1007/s10464-007-9156-6
12. Аналітичний центр «Соціоконсалтинг». Оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб у Київській області. Київ; 2024 жовт–лист. Available from: https://sociocon.org/wp-content/uploads/2025/02/Zvit_Otsinka_potreb_VPO.pdf
13. Національний інститут стратегічних досліджень. Проблеми ВПО: житло та фінансова підтримка – критичні потреби. 2024. Available from: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>
14. World Health Organization. Mental Health and Psychosocial Support in Humanitarian Emergencies: What Should Humanitarian Health Actors Know? Geneva: WHO; 2021.
15. UNHCR. Integration of internally displaced persons: good practices and lessons learned. Geneva: UNHCR; 2022.
16. UNDP. Mental health in wartime: how UNDP supported NGOs are providing psychological aid to Ukrainians [Internet]. Kyiv: UNDP; 2023 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.undp.org/ukraine/news/mental-health-wartime-how-undp-supported-ngos-are-providing-psychological-aid-to-ukrainians>
17. Migration Policy Institute Europe. What factors shape displaced Ukrainians' decision to return to Ukraine? And how should European policymakers respond? [Internet]. Brussels: MPI Europe; 2024 Dec 18 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.migrationpolicy.org>
18. Ukrainian Institute for Demographic Research, Libanova E, Pozniak O, et al. Vnutrishno peremishcheni osoby v Ukraini: namiry shchodo povernennia. *Narodna Tvorchist ta Etnolohiya*. 2018;2(372):55-63.
19. UNHCR. More than 75% of refugees plan to return to Ukraine – OUN report. UNHCR Ukraine; 2023 Jul 10.
8. Silove D, Ventevogel P, Rees S. The contemporary refugee crisis: an overview of mental health challenges. *World Psychiatry*. 2017;16(2):130-9. doi:10.1002/wps.20438
9. Xu W, Pavlova I, Chen X, Petrytsa P, Graf Vlachy L, Zhang SX. Mental health symptoms and coping strategies among Ukrainians during the Russia Ukraine war in March 2022. *Int J Soc Psychiatry*. 2023;69(4):957-66. doi:10.1177/00207640221145479
10. Bogic M, Njoku A, Priebe S. Long-term mental health of war-refugees: a systematic literature review. *BMC Int Health Hum Rights*. 2015;15:29. doi:10.1186/s12914-015-0064-9
11. Norris FH, Stevens SP, Pfefferbaum B, Wyche KF, Pfefferbaum RL. Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *Am J Community Psychol*. 2008;41(1-2):127-50. doi:10.1007/s10464-007-9156-6
12. Analytical Center «Socioconsulting». Assessment of the needs of internally displaced persons in Kyiv region [Internet]. Kyiv; 2024 Oct–Nov [cited 2025 Aug 5]. Available from: https://sociocon.org/wp-content/uploads/2025/02/Zvit_Otsinka_potreb_VPO.pdf
13. National Institute for Strategic Studies. Problems of internally displaced persons: housing and financial support — critical needs [Internet]. 2024 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/vnutrishni-vymusheni-peremishchennya-obsyahy-problemy-ta-sposoby-yikh>
14. World Health Organization. Mental Health and Psychosocial Support in Humanitarian Emergencies: What Should Humanitarian Health Actors Know? Geneva: WHO; 2021.
15. UNHCR. Integration of internally displaced persons: good practices and lessons learned. Geneva: UNHCR; 2022.
16. UNDP. Mental health in wartime: how UNDP supported NGOs are providing psychological aid to Ukrainians [Internet]. Kyiv: UNDP; 2023 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.undp.org/ukraine/news/mental-health-wartime-how-undp-supported-ngos-are-providing-psychological-aid-to-ukrainians>
17. Migration Policy Institute Europe. What factors shape displaced Ukrainians' decision to return to Ukraine? And how should European policymakers respond? [Internet]. Brussels: MPI Europe; 2024 Dec 18 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.migrationpolicy.org>
18. Ukrainian Institute for Demographic Research, Libanova E, Pozniak O, et al. Vnutrishno peremishcheni osoby v Ukraini: namiry shchodo povernennia. *Narodna Tvorchist ta Etnolohiya*. 2018;2(372):55-63.
19. UNHCR. More than 75% of refugees plan to return to Ukraine – OUN report. UNHCR Ukraine; 2023 Jul 10.

20. DW. OON: cholist' ochokuyuchykh povernutit'sya v Ukrainu menshae [Internet]. 2024 Mar 11 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.dw.com>
21. Roshchuk I, Bilan Y, Krol V, Mishchuk H. Social integration of internally displaced persons in Ukraine: problems and challenges for governing local communities. *Probl Perspect Manag.* 2024;22(1):728-40. doi:10.21511/ppm.22(1).2024.59
22. Asanov AM, Asanov I, Buenstorf G. Mental health and stress level of Ukrainians seeking psychological help online. *Heliyon.* 2023;9(11):e21933. doi:10.1016/j.heliyon.2023.e21933
23. Alpak G, Unal A, Bulbul F, Sagaltici E, Bez Y, Altindag A, et al. Post-traumatic stress disorder among Syrian refugees in Turkey: A cross-sectional study. *Int J Psychiatry Clin Pract.* 2015;19(1):45-50. doi:10.3109/13651501.2014.961930
24. Maschi T, Baer J, Morrissey MB, Moreno C. The aftermath of childhood trauma on late life mental and physical health: a review of the literature. *Trauma Violence Abuse.* 2013;14(4):330-8. doi:10.1177/1524838013487806
25. Medellín L, Rodríguez L, Correa D. Psychological distress in internally displaced people in Colombia: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry.* 2020;20:300. doi:10.1186/s12888-020-02692-w
26. Frontiers. Psychological and environmental factors influencing resilience among Ukrainian refugees and IDPs: a systematic review. *Front Psychol.* 2023;14:1266125. doi:10.3389/fpsyg.2023.1266125
27. Reuters. With lives shattered by war, Ukrainian teens build new dreams [Internet]. 2024 Feb 23 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.reuters.com>
28. Betts A, Bloom L, Kaplan J, Omata N. *Refugee Economies: Rethinking Popular Assumptions.* Oxford: Oxford University Press; 2017.
29. Norwegian Refugee Council. *Voices from displacement: Syria crisis response.* Oslo: NRC; 2021.
30. Громадянська організація «Hromady». Презентація результатів опитування щодо потреб ВПО. 2024 жовт. Available from: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2024/10/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-.pdf>
20. DW. OON: cholist' ochokuyuchykh povernutit'sya v Ukrainu menshae [Internet]. 2024 Mar 11 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.dw.com>
21. Roshchuk I, Bilan Y, Krol V, Mishchuk H. Social integration of internally displaced persons in Ukraine: problems and challenges for governing local communities. *Probl Perspect Manag.* 2024;22(1):728-40. doi:10.21511/ppm.22(1).2024.59
22. Asanov AM, Asanov I, Buenstorf G. Mental health and stress level of Ukrainians seeking psychological help online. *Heliyon.* 2023;9(11):e21933. doi:10.1016/j.heliyon.2023.e21933
23. Alpak G, Unal A, Bulbul F, Sagaltici E, Bez Y, Altindag A, et al. Post-traumatic stress disorder among Syrian refugees in Turkey: A cross-sectional study. *Int J Psychiatry Clin Pract.* 2015;19(1):45-50. doi:10.3109/13651501.2014.961930
24. Maschi T, Baer J, Morrissey MB, Moreno C. The aftermath of childhood trauma on late life mental and physical health: a review of the literature. *Trauma Violence Abuse.* 2013;14(4):330-8. doi:10.1177/1524838013487806
25. Medellín L, Rodríguez L, Correa D. Psychological distress in internally displaced people in Colombia: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry.* 2020;20:300. doi:10.1186/s12888-020-02692-w
26. Frontiers. Psychological and environmental factors influencing resilience among Ukrainian refugees and IDPs: a systematic review. *Front Psychol.* 2023;14:1266125. doi:10.3389/fpsyg.2023.1266125
27. Reuters. With lives shattered by war, Ukrainian teens build new dreams [Internet]. 2024 Feb 23 [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://www.reuters.com>
28. Betts A, Bloom L, Kaplan J, Omata N. *Refugee Economies: Rethinking Popular Assumptions.* Oxford: Oxford University Press; 2017.
29. Norwegian Refugee Council. *Voices from displacement: Syria crisis response.* Oslo: NRC; 2021.
30. Public Organization «Hromady». Presentation of survey results on the needs of internally displaced persons [Internet]. 2024 Oct [cited 2025 Aug 5]. Available from: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2024/10/%D0%9F%D1%80%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9E%D0%BF%D0%B8%D1%82%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-.pdf>

Отримано/Received: 30.05.2025

Прорецензовано/Reviewed: 27.06.2025

Прийнято/Accepted: 09.09.2025

Як цитувати статтю / How to Cite:

Боднар І, Павлова Ю, Софінський Р. Психоемоційний стан і потреби внутрішньо переміщених осіб: виклики інтеграції та напрями підтримки. Спортивний вісник Придніпров'я. 2025 Вер 30;(2):16-26. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-016>

Bodnar I, Pavlova Yu, Sofinskyi R. Psychoemotional state and needs of internally displaced persons: challenges of integration and directions of support. Sportyvnyi Visnyk Prydniprovia. 2025 Sep 30;(2):16-26. <https://doi.org/10.32540/2071-1476-2025-2-016>